

Oznaka poročila: ARRS-RPROG-ZP-2015/77

ZAKLJUČNO POROČILO O REZULTATIH RAZISKOVALNEGA PROGRAMA

(za obdobje 1. 1. 2009 - 31. 12. 2014)

A. PODATKI O RAZISKOVALNEM PROGRAMU

1. Osnovni podatki o raziskovalnem programu

Šifra programa	P6-0094	
Naslov programa	Biografije, mentalitete, epohe Biographies, Mentalities, Epochs	
Vodja programa	10900 Igor Grdina	
Obseg raziskovalnih ur (vključno s povečanjem financiranja v letu 2014)	27456	
Cenovni razred	A	
Trajanje programa	01.2009 - 12.2014	
Izvajalci raziskovalnega programa (javne raziskovalne organizacije - JRO in/ali RO s koncesijo)	618	Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Raziskovalno področje po šifrantu ARRS	6 6.01	HUMANISTIKA Zgodovinpisje
Družbeno-ekonomski cilj	13.06	Humanistične vede - RiR financiran iz drugih virov (ne iz SUF)
Raziskovalno področje po šifrantu FOS	6 6.01	Humanistične vede Zgodovina in arheologija

B. REZULTATI IN DOSEŽKI RAZISKOVALNEGA PROGRAMA

2. Povzetek raziskovalnega programa¹

SLO

--

Program, ki se utemeljuje na spoznanju, da se zgodovinsko dogajanje oblikuje na podlagi interakcije ljudi in njihove vednosti, povezuje v celoto preučevanje biografij, mentalitet in epoh. Razpetost med tradicijo in inovacijo ter med stvarnost in vizijo ustvarja referenčni okvir zgodovine na diahroni osi in v sinhronih primerjavah. Identitete ljudi, ki so se neredko dojemale integralistično – zlasti v obdobjih, zaznamovanih z verskim, nacionalnim ali političnim integralizmom –, je treba obravnavati zgodovinsko celovito. Poenostavitve v smislu »mi-subjekta« onemogočajo ne le razumevanje ravnanj ljudi, marveč tudi reducirajo njihovo zavest. Zlasti mikroštudije prostorov, družin in manjših skupnosti opozarjajo na razplatenost, neredko pa celo na disperziranost identitet. Tako se osebnosti, mentalitete in epohe v historični perspektivi kažejo kot izrazito kompleksni pojavi, ki pri svoji adekvatni interpretaciji ne prenesejo tlačenja v ciklične in ahistorične variantne obrazce. To velja tako za obravnave posameznih primerov kot za generalizacije.

Programska skupina bo ob upoštevanju paradigem kulturne in nove kulturne zgodovine ter v okvirih sodobnih raziskovalnih metodologij in konceptov posebno pozornost namenila:

- izdajam na novo evidentiranih virov;
 - intelektualcem in njihovi vlogi v emancipacijskih procesih;
 - mestu in vlogi zgodovine ter zgodovinarjev v oblikovanju kulturnih vzorcev določenih prostorov;
 - mikrozgodovinskim študijam posameznih osebnosti in »ljudi brez posebnosti«;
 - razmerjem med tipičnostjo in izjemnostjo;
 - razlikam med obdobji skrajne eksistencialne ogroženosti (vojne) in »običajnostjo«, v kateri prihajajo do jasnega izraza strukture dolgega trajanja;
 - razlikam med urbanimi in ruralnimi okolji v antiki, srednjem veku ter doba zgodnje in državno dirigirane modernizacije na področju današnje Slovenije;
 - procesom historizacije, tj. prestopanja spomina in spominjanja v zgodovinsko zavest oziroma zgodovinsko kulturo, ter problemom ohranjanja kulturne kontinuitete v času velikih zgodovinskih prelomov.
- Program bo uresničevan v najširši primerjalni perspektivi in ob poudarjenem mednarodnem sodelovanju z raziskovalnimi ustanovami v Veliki Britaniji, Ruski federaciji in drugod, ki je bilo vzpostavljeno v letih njegovega dosedanjega izvajanja. Namen programa je poglobiti in utrditi zgodovinsko kulturo ter s permanentno skrbjo za bogatitev zgodovinskih zbirk – zlasti zbirke Slovenskega biografskega leksikona – in s sprotno objavo raziskovalnih rezultatov širiti prostore zgodovinskega mišljenja, ki edino poudarja izrazito časovne razsežnosti človekovega bivanja in usode. S predavateljsko dejavnostjo in pisanjem knjig bodo člani programske skupine na podoben način kot doslej uresničevali poslanstvo zgodovinarja, tj. odkrivati, misliti, učiti in pisati.

ANG

Based on the realisation that historical action takes shape based on the interaction of people and their knowledge, this programme makes a whole from studied biographies, mentalities and epochs. The gap between tradition and innovation and between reality and vision creates the referential frame of history on the diachronic axis as well as in synchronic comparisons. Identities of people – often perceived in an integral way (particularly in times marked by religious, national and political integralism) – call for an integral approach. Simplifications of the “we-subject” type block the understanding of people’s actions, even more so, they reduce their consciousness. Micro-studies of spaces, families and smaller communities point out the layered structure and often even the dispersed state of identities; personalities, mentalities and epochs turn out to be complex phenomena in historical perspective and therefore won’t conform to cyclic

and a-historical forms in adequate interpretation. This is true of the treatise of individual cases as well as of generalisations.

Considering the paradigms of cultural and new cultural history and adhering to the modern research methodology, the programme group will pay attention to:

- publishing the newly catalogued sources
- intellectuals and their role in the emancipation processes
- the role and place of history and historians in the formation of cultural patterns of certain spaces
- micro-historical studies of particular personalities and “people with no outstanding features”
- relations between typicality and exceptionality;
- the differences between the periods of existential precariousness (wars) and the “normality” during which structures of *longue duree* become rather obvious;
- the differences between urban and rural environments in the antiquity, the Middle Ages and the periods of early, state-dictated modernisation in the area of present-day Slovenia;
- the processes of historization, i.e. the transgression of memory and remembrance into the historical consciousness or historical culture, and the problems of keeping the cultural continuity during the times of great historical breaking points.

The programme will be put into effect in the broadest possible comparison perspective as well in heavily emphasised international cooperation with research institutions from Great Britain, Russian Federation etc. which has already been established in the previous period. The purpose of the programme is to deepen and solidify the historical culture and to broaden the space of historical thinking (with permanent care for the historical collections, particularly the Slovene Biographical Lexicon, and with published results of research) which is the only thing to emphasise the exclusively temporal dimensions of man’s existence and destiny. Through the teaching practice and written books the members of the programme group will exercise (just as they did so far) a historian’s mission: to uncover, think, teach and write.

3. Poročilo o realizaciji predloženega programa dela na raziskovalnem programu, (vključno s predloženim dopolnjenim programom dela v primeru povečanja financiranja raziskovalnega programa v letu 2014)²

SLO

Člani programske skupine so v obdobju 2009–2014 po podatkih iz sistema SICRIS izdali 21 znanstvenih monografij ter sodelovali pri vrsti zbornikov. Vodilno vlogo so imeli pri tistih o Ivanu Hribarju (2010), tvorcih slovenske pomorske identitete (2011), slovenskih osebnostih, ki so se uveljavile tudi na tujem (2011) ter o prvi svetovni vojni (2014), kar samo zase pričuje o uspešnosti izvajanja raziskovalnega programa. Njihova vsebina je zadevala vse tri temeljne programske sklope, tj. biografije, mentalitete in epohe. Prav tako so objavili več kot 70 razprav (izvirnih znanstvenih člankov) ter 129 poglavij v znanstvenih monografijah, ki prav tako zajemajo vse tri programske sklope. Iz tega je jasno razvidno kontinuirano in sistematično delo.

Program dela je bil v obdobju 2009–2014 na vseh treh temeljnih segmentih, ki jih napoveduje njegov naslov, več kot samo izpolnjen. Tako so bile zapolnjene mnoge praznine v poznavanju zgodovine slovenskega prostora in njegovega razmerja do bližnje soseščine in bolj oddaljenih kultur. Člani programske skupine so vseskozi uveljavljali primerjalni sinhroni in diahroni pogled, zato se raziskovalno niso omejevali ne na posamezna obdobja ne na določen prostor. Zaradi dostopnosti virov in zaradi njihove siceršnje raziskovalne neeksploatiranosti pa so poseben poudarek namenili slovenskemu prostoru, pa tudi sosednjim slovanskim. S tem so omogočili tudi raziskovalcem od drugod upoštevanje gradiva iz slovenskega in južnoslovanskega območja (še posebej odmevno siru Maxu Hastingsu, kakor je razvidno iz njegovega temeljnega dela *Catastrophe 1914. Europe Goes to War*, London 2013). Zaradi utečenega sodelovanja članov raziskovalne skupine z Inštitutom za slovanske študije Ruske akademije znanosti je bilo mogoče izvesti nekaj primerjalnih študij in raziskav problematike iz območja srečevanja slovenske in ruske kulture ter civilizacijske izkušnje.

Vse monografije članov programske skupine so zadevale problematiko kulturne zgodovine, ki se je v veliki meri skozi njihovo delo tudi na Slovenskem profilirala kot

ena osrednjih paradigem zgodovinske vede. To je pomenilo preseganje »rubričnosti« v slovenski historiografiji, ki si je kulturno zgodovino do nedavnega predstavljala kot zgodovino kulture ali še ožje kot zgodovino umetniške produkcije in recepcije ter jo kot dodatek »priključevala« k pregledom posameznih obdobj oziroma ožjih regij.

V smislu prvotne napovedi oziroma zasnove programa so na podlagi analitičnih študij, na katerih je bil poudarek v začetku izvajanja raziskovalnega programa, študije v zadnjih letih težile k sintetičnim prikazom tematike. To še posebej velja za raziskave zgodnjega novega veka, razsvetljenskega obdobja, stoletja meščanov in svetovnih vojn ter zgodovine žensk. Člani raziskovalne skupine so zaradi predmetne in konceptualne širine znanstvene problematike v okviru posameznih simpozijjskih srečanj navezali tvorne dialoške stike z raziskovalci od drugod; o tem priča zlasti izdaja zahtevnega večjezičnega zbornika Jeziki, identitete, pripadnosti med središči in obrobji leta 2011. Vprašanje razlik med centrom in periferijo je bilo tematizirano tudi na primeru slovenskega odnosa do Dunaja in Gradca. Pri tem se je izkazalo, da ne gre za enostavno razmerje med recepcijsko usmerjeno periferijo in aktualne tendence narekujočim centrom, temveč za kompleksno razmerje. Biografije posameznih ustvarjalcev, ki so izhajali iz podeželja in se uveljavili v večjih kulturno-civilizacijskih središčih zlasti v novem veku dokazujejo, da so se viri pobud prepletali. Drži pa, da je bilo nekatere zamisli mogoče uresničiti samo v velikih centrih mestne civilizacije. Toda emancipacijski procesi so omogočili tudi periferijam tvorno sodelovanje pri spreminjanju sveta in razumevanj le-tega.

Člani programske skupine so kot avtorji, uredniki in recenzijski bralci bistveno prispevali k izidu prvega zvezka Novega slovenskega biografskega leksikona (črka A, Ljubljana 2013), katerega ustvarjanje in izdajanje je trenutno največja interdisciplinarna naloga znanosti na Slovenskem. Kulturnozgodovinska paradigma je v njem zaživela v smislu, kot jo je definiral njen klasik Jacob Burckhardt, nadgradili pa utemeljitelji nove kulturne zgodovine. Prav tak pristop se je izkazal za edino mogoče teoretsko izhodišče pri realizaciji tako velike - v okviru določenega duhovnega prostora dejansko vseobsežne - zamisli biografskoenciklopedičnega značaja, brez kakršne si razvite kulture v evropskem civilizacijskem krogu ni mogoče predstavljati. Pri raziskovanju življenja in dela osebnosti z najrazličnejših področij se je v praksi pokazal pomen interdisciplinarnega pristopa - ob hkratnem upoštevanju metodološke korektnosti s stališča sleherne stroke. V tem kontekstu je bilo pomembno tudi poseganje članov programske skupine v teoretsko problematiko zgodovinopisja. Posebej odmevni rezultati so bili pri tem zabeleženi pri kritiki teorije etnogeneze v palikaciji, ki se pojavlja edino v slovenskem prostoru, ter nektitičnega in neznanstvenega posiljevanja zgodovine slovenskega prostora z modeli, ki se razglašajo za univerzalne, pa takšni dejansko niso. Zgodovina zgodnjega srednjega veka se v delih članov programske skupine kaže kot mnogo bolj zapletena in kompleksna od dosedanjih tematizacij, ki so absolutizirale samo eno identitetno plast. Dejansko pa je šlo za množico identitetnih pramenov, ki so se medsebojno prepletali in ločevali. S tem se je presegalo integralistično oziroma monumentalistično pojmovanje identitete. Vse to pomeni pomemben prispevek h konceptualnim spremembam v slovenskem zgodovinopisju in humanistiki nasploh.

Člani raziskovalne skupine so vseskozi sledili tistemu delu temeljnih načel programa Biografije, mentalitete, epohe, ki so usmerjena k primerjalnemu pristopu oziroma k spoznanju Marca Blocha, da dejansko obstaja samo obča zgodovina. Gre za to, da se zlasti mentalitetne formacije ne omejujejo na določene ožje prostore, kar dokazujejo tudi biografije osebnosti, ki so delovale v različnih deželah (npr. freisinški škof Abraham, Maksim Grek, Primož Trubar, Jakob Andreae, Anton Tomaž Linhart, skladatelji Ipavci, Mara von Berks, Viktor Parma, Anton Haus, Blasius Schemua, Adelma Vay de Vaya, Ida Kravanja in mnogi drugi). To je bilo demonstrirano zlasti pri tematizacijah slovenske umetniške produkcije kot najbolj izpostavljenega in zgodovinsko reprezentativnega segmenta slovenske kulture v novoveškem obdobju (s poudarki na srednjem veku, baroku, razsvetljenstvu, dobi meščanov in modernistični avantgardi 20. stoletja), pa tudi pri pretresu ruske

pismenske in književne tradicije (Maksim Grek, Anna Ahmatova) in francoske literature (v delnem stiku s slovensko, na primeru Henrija Beyla Stendhala in njegovega pripovednega opusa). Posebne pozornosti so bili deležni tudi ustvarjalci t. i. obrobnih žanrov, ki pa so imeli velik recepcijski odmev (npr. opereta).

Člani programske skupine so prav tako namenili povečano pozornost tematizacijam obdobj, za katere so značilne stabilne strukture, in onim, v katerih prihaja do naglih zgodovinskih prelomov. Študije srednjega veka (v primerjalnih zvezah z bizantinsko in rusko kulturo - na primeru opusa Maksima Greka in drugih ustvarjalcev starejše pravoslavne tradicije v ruskem prostoru) so primer prvih, obravnave prve svetovne vojne ter obdobja med obema vojnoma pa drugih. Dela raziskovalcev programske skupine so tako razkrila neenak ritem sprememb in večplastnost identitet. S tem je bilo na kar najbolj transparenten način tudi v raziskovalni praksi pod vprašaj postavljeno integralistično pojmovanje slednjih. Po drugi strani so tako tudi lahko razložene posamezne sledi eliminacionistične miselnosti pri mnogih emancipacijskih gibanjih, ki so se pojavila v zgodovini. Odprtje mednarodne debate o razmerju med eliminacionizmom in emancipacijo je posebej pomemben dosežek programske skupine. Eliminacionizem v preteklosti ni zadeval samo marginaliziranih skupin prebivalstva, temveč tudi določene težnje (zlasti v obdobju integralnega nacionalizma). Emancipacijska prizadevanja so si pogosto olajševala svojo uveljavitev s tem, da so pristajala na eliminacionistične koncepte do določenih skupin prebivalstva (na rasni, nacionalni, verski, razredni ali političnoideološki osnovi).

Posebna občutljivost do koncepcij odkritega (neposrednega) in prikritega (posrednega) eliminacionizma je člane skupine vodila do raziskav t. i. mejnih primerov ter tematizacijsko doslej zanemarjenih področij. Na tem mestu je treba posebej omeniti študije o vernosti in vojni - na primeru dogajanj med letoma 1914 in 1918. Če se je cerkvena hierarhija velikokrat (z večjo ali manjšo težavo ter očitki vesti) prilagodila stvarnosti in izpolnjevala pričakovanja državnih oblasti, so se laični verniki, ki so se znašli kot vojaki na frontah, znašli v težavah pri osmiljevanju svojega trpljenja. V podobni zagati so se znašli tudi člani družin, ki so ostali v zaledju brez osrednjih »producentov«.

Prav tako je bila posebna pozornost namenjena problematiki in recepciji revščine, ki pogosto ne vodi le do marginalizacije posameznih skupin prebivalstva, temveč tudi do eliminacije. Pri prizadevanjih za njeno odpravo in potemtakem tudi za emancipacijo sta bila raziskovana predvsem segmenta združništva in gospodarskih koncepcij oziroma teorij.

Raziskave članov programske skupine pri pretresu eliminacije in emancipacije so prav tako bile usmerjene k tematizaciji ločevalnih znamenj, ki ljudem omogočajo ideologizacijo najrazličnejših razvrščanj. Na Slovenskem je tako v 19. stoletju prišlo do povezovanja »znanosti o duši« z nemštvom. Spiritizem, ki je v nemškem kulturnem krogu veljal za znamenje modernega mišljenja, je bil med Slovenci večinoma zavračan, in sicer z narodnomoralističnimi in tradicionalnimi verskimi razlogi (drugače je bilo že na sosednjem Hrvaškem).

Posebna pozornost je bila namenjena medsebojnim vplivom struktur dolgega trajanja in hipnih (revolucionarnih) prelomov (na primerih Stendhalovega opusa in njegovega odmeva v evropskem kulturnem prostoru, slovenske kulture kot posrednice med romanskim, germanskim in slovanskim svetom - še posebej v času razsvetljenstva ter dobe meščanov in epohe skrajnosti). Pri tem se razkrivajo določene tipološke značilnosti delovanja in reagiranja ljudi v slovenskem prostoru, ki so posledica zgodovinske izkušnje (poskusi združevanja drugod nezdržljivih paradigem). Tovrstne raziskave so doslej bile domena literarne zgodovine (zlasti v opusih Franceta Bernika in Borisa Paternuja), odslej obstajajo tudi v kulturni zgodovini.

4. Ocena stopnje realizacije programa dela na raziskovalnem programu in zastavljenih raziskovalnih ciljev³

SLO

Raziskovalni cilji so bili uresničeni pri vseh treh temeljnih problemskih sklopih (biografije, mentalitete, epohe). Povsod se je pokazalo, da medsebojno povezano raziskovanje zgodovine na več ravneh oziroma segmentih vodi prek možnosti primerjanja k kompleksnim sklepom, ki omogočajo nadaljnji znanstveni dialog in oblikujejo kompleksno zgodovinsko kulturo.

Pri preučevanju biografij se je zastavilo predvsem vprašanje reprezentativnosti posameznih primerov za tipičnost (v poklicu, obdobju, dejavnosti) tako v nekdanji stvarnosti kot v historizirani ter historični perspektivi. To pomeni, da pisanje biografij ni ostalo na ravni evidentiranja, tj. zbiranja podatkov in njihove enostavne prezentacije, marveč je dobilo širši paradigmatični raziskovalni smisel.

Raziskovanje osebnosti je bilo nadgrajeno s tematizacijo mentalitet. V osredju sta bili predvsem dve, ki se razlikujeta v temelju: statična zavest stanovskega reda in dinamična zavest novega veka, ki je zaznamovana z modernizacijskimi procesi. Njuno prepletanje, do katerega v slovenskem prostoru prihaja v 18. stoletju, je porodilo vznemirljive in drugod neprisotne težnje po amalgamiranju vplivov iz različnih prostorov in na tej osnovi oblikovanja samosvoje kulture. Tako si je A. T. Linhart v svoji zgodnji ustvarjalnosti prizadeval združiti italijansko in nemško literarno ter duhovnozgodovinsko izkušnjo, J. Vesel Koseski pa je v 19. stoletju temu mozaiku dodal še pobude iz slovanskega sveta. Vse omenjeno seveda ne velja le za tisto sfero življenja, ki je povezana z umetnostjo, marveč tudi za politiko in gospodarske doktrine. Tako se izkazuje, da je mentaliteta za zgodovino izjemno pomemben pojav; po eni strani deluje kohezijsko v določenem prostoru, saj povezuje različna področja življenja, po drugi pa ločuje posamezne epohe temeljiteje kot kar koli drugega.

Raziskave posameznih osebnosti in mentalitet je omogočilo poglobljeni zgodovinski uvid v posamezne epohe. Cetudi se te začno razmejevati med seboj s posameznimi dogodki, so spremembe najgloblje pri mentaliteti. Pod pritiskom prelomnih dogodkov svetovnozgodovinskega pomena morejo biti spremembe v prevladujoči mentaliteti tudi relativno hitre. Tako je "svet varnosti" iz časa okoli leta 1900 zamenjala negotovost po 1918; namesto vprašanj rasti prosperitete je v ospredje stopala problematika revščine. To se je zgodilo zaradi spremenjene percepcije in razumevanja prioritet. Čeprav so gospodarski kazalniki, zlasti tisti, ki merijo kvantitetno rast, med obema svetovnjima vojnoma opozarjali na precejšnje zvišanje življenjske ravni, je sprememba v mentaliteti to epoko definirala kot krizno. Na podoben način so bila raziskana tudi nekatera druga obdobja (zlasti protestantizem in razsvetljenstvo na Slovenskem). S tem pa je tudi na najboljši mogoči način utemeljeno povezovanje vseh treh segmentov, ki so navedeni v naslovu programa.

5. Utemeljitev morebitnih sprememb programa raziskovalnega programa oziroma sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave programske skupine v letu 2014⁴

SLO

Leta 2014 je v programski skupini prenehal delati dr. Stane Granda, ker je odšel v pokoj.

6. Najpomembnejši znanstveni rezultati programske skupine⁵

Znanstveni dosežek			
1.	COBISS ID	34190381	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Vojna in vera (izvirnik v angleščini)
		ANG	War and faith
	Opis	SLO	Monografija je prva vsestranska obravnava vloge katoliške cerkve na Slovenskem med 1. svetovno vojno. Tematizira njeno pastoralno in politično dejavnost v obdobju vojaškega polabsolutizma in prizadevanj za skupno nacionalno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ko takšna je bila v recenzijem procesu priznana za vzoren primer obravnave razmerja med religijo in vojno.
		ANG	The monograph was the first to analyse the overall role of the Catholic Church in Slovenia during the First World War. It problematizes the Church's pastoral and political roles during the time of military semiabsolutism and aspirations to create a common state of Slovenians, Croats and Serbs. In the reviewing process it was recognized as an exemplary work for the treatment of the relationship between religion and war.
	Objavljeno v	Brill; 2012; XVIII, 261 str.; A": 1; A': 1; Avtorji / Authors: Bobič Pavlina	
Tipologija	2.01 Znanstvena monografija		
2.	COBISS ID	262710784	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Od marcipanskih vojščakov do narodnih junakov
		ANG	From Marzipan Soldiers to National Heroes
	Opis	SLO	Monografija tematizira razmerje med profesionalizmom in koncepti splošne mobilizacije v vojaški zgodovini slovenskega prostora. Še posebej podrobno se posveča vojni med napoleonom in Avstrijo 1809 in obdobju kraljevske Jugoslavije, ki služita kot vzorčna primera. Strateška raven obravnave vojaških vprašanj je tematizirana v poglavju o admiralu Bubnovu.
		ANG	The Monograph treats the relationship between professionalism and concepts of general mobilisation in the military history of the Slovenian space. It is particularly focused on the war between Napoleon and Austria in 1809 and on the period of the Kingdom of Yugoslavia, both of which serve as exemplary cases. The strategic level of the analysis informs the chapter on Admiral Bubnov.
	Objavljeno v	Inštitut za civilizacijo in kulturo - ICK; 2012; 161 str.; A': 1; Avtorji / Authors: Grdina Igor, Vinkler Jonatan	
Tipologija	2.01 Znanstvena monografija		
3.	COBISS ID	261286400	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Slovanska podoba besede
		ANG	The Slavic Image of a Word
	Opis	SLO	Monografija tematizira začetke slovanske pismenosti ter njihov razmah v srednjem veku. Posebej poglobljeno se posveča slovenskemu in ruskemu prostoru; iz opusov Maksima Greka in Primoža Trubarja si prizadeva izluščiti "poetiko" njunih avtorjev, ki je nasledek daljšega kulturnega razvoja.
		ANG	The book addresses the beginnings of the Slavic literacies and their expansion in the Middle Ages. It gives an especially deepened view of the Slovenian and Russian space; the analysis tries to discern the poetics in the works of Primož Trubar and Maximus the Greek, subtle layers of which emanate from a long and broad cultural evolution.

	Objavljeno v	Založba ZRC, ZRC SAZU; 2012; 281 str.; A': 1; Avtorji / Authors: Zajc Neža	
	Tipologija	2.01 Znanstvena monografija	
4.	COBISS ID	266848256	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Med kraljestvom in republiko duhov
		ANG	Between the Kingdom and the Republic of Spirits
	Opis	SLO	Monografija tematizira razmerje med tradicijo in inovacijo na Slovenskem v dobi od začetka 18. stoletja do srede 20. stoletja. Posebno pozornost namenja generalnim usmeritvam, ki se kažejo v posameznih posebej pomembnih in značilnih stvaritvah (Škofjeloški pasijon, literarni opus A. T. Linharta v slovenščini in nemščini, opus spiritistke Adelme Vay de Vaya). Slovenski prostor, ki je bil presečišče mnogih vplivov, je v različnih dobah oblikoval v svoji kulturi drugod komaj predstavljive povezave. To se sme šteti za njegovo tipološko značilnost.
		ANG	The monograph addresses the relationship between tradition and in innovation in Slovenia between the beginning of the 18th century and mid 20th century. Special attention is paid to general tendencies that are reflected in individual and particularly significant or specific creations (The Skofja Loka Passion; the literary opus of A. T. Linhart in Slovenian and German; opus of the spiritualist Adelma Vay de Vaya). The Slovenian lands were the focal point of various influences, which within its own culture and in various epochs shaped the elsewhere barely imaginable connections. This may be seen as its greatest typological characteristic.
	Objavljeno v	Inštitut za civilizacijo in kulturo - ICK; 2013; 121 str.; A': 1; Avtorji / Authors: Grdina Igor, Testen Petra	
	Tipologija	2.01 Znanstvena monografija	
5.	COBISS ID	36458797	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Pogledi na revščino
		ANG	Wiews on Poverty
	Opis	SLO	Avtorica se v prispevku ukvarja s pogledi na revščino v Kraljevini Jugoslaviji v prvi polovici tridesetih let prejšnjega stoletja, ko je svetovna gospodarska kriza dodobra pretresala tudi prvo jugoslovansko državo. Percepcijo revščine v času pred drugo svetovno vojno skuša avtorica zajeti v korespondenci ministra za socialno politiko in narodno zdravje Ivana Puclja, ki so mu ljudje najrazličnejših socialnih in izobrazbenih slojev pošiljali prošnje za denarno pomoč ali posredovanje pri iskanju službe. Prispevek se osredotoča na pisma generala Rudolfa Maistra, slikarja Riharda Jakopiča in karikaturista Hinka Smrekarja iz let 1932 in 1933, ki jih je avtorica našla v zapuščini nekdanjega ministra.
		ANG	In her contribution the author focuses on poverty in the Kingdom of Yugoslavia in the first half of the 1930s, when the global economic crisis also affected the first Yugoslav state profoundly. The author attempts to capture the perception of poverty in the time before WW II from the correspondence of Ivan Pucelj, Minister of Social Policy and National Health, who used to receive requests for monetary aid or help with finding employment from people with various social and educational backgrounds. The contribution focuses on the letters from General Rudolf Maister, painter Rihard Jakopič and cartoonist Hinko Smrekar, dating back to 1932 and 1933, which the author discovered in the legacy of the former Minister.
	Objavljeno v	Inštitut za zgodovino delavskega gibanja; Prispevki za novejšo zgodovino; 2013; Letn. 53, št. 2; str. 64-78; Avtorji / Authors: Ratej Mateja	
	Tipologija	1.01 Izvirni znanstveni članek	

7.Najpomembnejši družbeno-ekonomski rezultati programske skupine⁶

Družbeno-ekonomski dosežek			
1.	COBISS ID	35238189	Vir: COBISS.SI
Naslov	SLO	Nekotore zamečanja k interpretaciji slavjanskega jezika v Moskovskoj Rusi i na terroriji Slovenii v XVI v./Nekaj pripomb k interpretaciji slovanskega jezika v moskovski Rusiji in na ozemlju Slovenije v 16. stoletju	
	ANG	Several comments to the interpretations of Slovenian language in the Muscovite Russia and the territory of Slovenia in the 16th century	
Opis	SLO	Študija je sintetična obravnava avtoričinih spoznanj, do katerih so pripeljale primerjalne raziskave slovenskega in ruskega prostora 16. stoletja. Razlike med pravoslavnimi in katoliškoprotestantskimi razumevanji sveta so sicer bile velike, vendar so si nova pojmovanja, povezana z duhom renesanse, v obeh kulturnocivilizacijskih krogih utirale pot v slovstveno prakso.	
	ANG	The study is a synthesis of the author's reflections on the comparative researches on the Slovenian and Russian space in the 16th century. Differences between the Orthodox and Catholic/Protestant understandings of the world were great, but the new concepts, related to the spirit of the Renaissance, found their way into the literary practice of both culturalcivilising practices.	
Šifra		F.02	Pridobitev novih znanstvenih spoznanj
Objavljeno v		Izdatelj 'stvo Leningradskogo universiteta.; Strukturnaja i prikladnaja lingvistica; 2012; 9; str. 312-329; Avtorji / Authors: Zajc Neža	
Tipologija		1.01 Izvirni znanstveni članek	
2.	COBISS ID	33858605	Vir: COBISS.SI
Naslov	SLO	Fin de siècle po slovensko	
	ANG	Fin de siecle in Slovenian fashion	
Opis	SLO	Predavanje na mednarodni konferenci je obravnavalo umetnost "konca stoletja" v glasbi in literaturi; kot takšno je sklepa vrsto avtorjevih študij o tem obdobju. Visoka kulturna raven t. i. province v habsburško monarhiji je bila izraz posebne oblike emancipacije v Srednji Evropi; tekmovalnost med posameznimi narodi je pred 1. svetovno vojno višala splošno civilizacijsko raven.	
	ANG	The lecture at an international conference addressed the art at the end of the century in music and literature; as such it concludes a number of the authors analyses of the epoch. The high cultural level of the so-called province in the Habsburg monarchy was a special facet of emancipation in Central Europe; competition between individual nations before the First World War gave rise to the general level of civilisation.	
Šifra		B.03	Referat na mednarodni znanstveni konferenci
Objavljeno v		Festival; Fin de siècle in Gustav Mahler; 2012; Str. 134-139; Avtorji / Authors: Grdina Igor	
Tipologija		1.08 Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci	
3.	COBISS ID	265360896	Vir: COBISS.SI
Naslov	SLO	Eliminacionizem in emancipacija	

		ANG	Eliminacionism and Emancipation
	Opis	SLO	Zbornik kot prvi tematizira razmerje med emancipacijo in eliminacionizmom (na primerih iz Srednje in Vzhodne Evrope) v času od z ačetka zgodnje modernizacije do 2. polovice 20. stoletja. Emancipacijska gibanja so z usmerjenostjo k le posameznim skupinam prebivalstva kljub svojim načelom delovala izključevalno. To je bilo značilno tudi za tista, katerih ideologije so se sklicevala na univerzalistična načela. Eliminacionizem se je posebej močno kazal v razmerju do ekonomsko šibkih plasti prebivalstva (služkinje, revni otroci).
		ANG	This is the first edited volume to look at the relationship between emancipation and elimination (drawing on the cases from Central and East Europe) from the beginning of early modernisation to the second half of the 20th century. Notwithstanding their principles, the emancipatory movements, which focused on merely individual groups of people, gave an impression of exclusivity. This was characteristic for those whose ideologies called upon universalist ideas. Elimination was particularly strong in its relationship to the weaker strata of the population (maids, poor children).
	Šifra		C.01 Uredništvo tujega/mednarodnega zbornika/knjige
	Objavljeno v		Založba ZRC; 2013; 132 str.; A': 1; Avtorji / Authors: Grdina Igor
	Tipologija		2.01 Znanstvena monografija
4.	COBISS ID	3195899	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Kulturna podoba JV Prekmurja v 17. in 18. stoletju
		ANG	Cultural Images of South-Eastern Prekmurje in the 17th and 18th Centuries
	Opis	SLO	Disertacija obravnava doslej še neobdelano kulturnozgodovinsko problematiko. Pripadnost dela Prekmurja Zagrebški škofiji je ustvarila posebne razmere, ki so vplivale na kulturo Slovencev v deželah krone sv. Štefana. Mentorstvo je bilo zaradi pisane jezikovne podobe Prekmurja in središč, ki so vplivala nanj, še posebej zahtevno.
		ANG	The dissertation analyses the hitherto neglected problems pertaining to cultural history of the region. The attachment of one part of Prekmurje to the Diocese of Zagreb created specific circumstances that affected the culture of Slovenians in the lands of the Crown of St Stephen. Supervision was particularly demanding due to the extremely varied linguistic landscape in Prekmurje and the centres, which influenced it.
	Šifra		D.09 Mentorstvo doktorandom
	Objavljeno v		[K. Sedar]; 2013; 385 str.; Avtorji / Authors: Sedar Klaudija; mentor: Stane Granda
	Tipologija		2.08 Doktorska disertacija
5.	COBISS ID	34758701	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	"Kaj pa ti počenjaš, ljuba mi ženica? ... Ako čuvaš v sebi novo bitje, misli da je v njem najina prihodnost."
		ANG	»What are you doing, my beloved little wife? ... If you are keeping a new being inside you, think that it represents our future«
	Opis	SLO	Študija tematizira poglede na družinsko življenje in vlogo materinstva v njem v začetku 20. stoletja. Družina, ki je bila tedaj ekonomska enota, je imela velik pomen ne samo v intimni sferi, marveč tudi v javni; pojmovala se je tudi kot ključen dejavnik v prizadevanjih za ohranitev narodne identitete.

	ANG	The study problematizes perspectives of family life and the role of motherhood at the beginning of the 20th century. Family, which was then an economic unit, retained its great significance not only in the intimate but also public sphere. It was regarded as an important factor in the aspirations to preserve the national identity.
Šifra	B.03	Referat na mednarodni znanstveni konferenci
Objavljeno v	2012; Avtorji / Authors: Testen Petra	
Tipologija	3.15	Prispevek na konferenci brez natisa

8. Drugi pomembni rezultati programske skupine²

Člani programske skupine so s svojimi raziskovalnim delom bogatili zbirko Slovenskega biografskega leksikona, ki je se hrani na Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU in je najpomembnejša zbirka tovrstnega gradiva na Slovenskem.

Prav tako so z delom v javnih in zasebnih (npr. zbirka M. Kozine) zbirkah, arhivih in knjižnicah evidentirali pomembno gradivo za nadaljnje biografske raziskave. Ker so pri tem naleteli na praktične težave, ki se porajajo z implementacijo pravnih predpisov glede dostopnosti do gradiva, se je pridobivalo tudi znanje, ki bo potrebno za funkcioniranje in morebitno izboljšanje obstoječega reda na tem področju. To je prišlo prav pri delu ddr. Igorja Grdine v Svetu Zgodovinskega arhiva Celje.

Prof. ddr. Igor Grdina, prof. dr. Stane Granda in asist. dr. Petra Testen so s predavanji oziroma vajami sodelovali na več visokošolskih institucijah, zlasti na Univerzi v Novi Gorici (študijska smer kulturna zgodovina). Na tak način so raziskovalne rezultate programske skupine prenašali v pedagoško prakso.

Člani programske skupine so permanentno sodelovali z raziskovalci Inštituta za slovanske študije Ruske akademije znanosti ter z raziskovalci birmninghamske univerze. Priredili so mednarodni znanstveni simpozij o vojni v Srednji Evropi in na Balkanu, ki so se ga udeležili raziskovalci iz oxfordske in dunajske univerze ter s Kraljeve vojaške akademije v Sandhurstu.

9. Pomen raziskovalnih rezultatov programske skupine³

9.1. Pomen za razvoj znanosti²

SLO

Program Biografije, mentalitete, epohe je za razvoj znanosti pomemben na dva načina: 1. s tem, da v okviru kulturnozgodovinske in primerjalne paradigme preučuje in tematizira določeno problematiko (tj. slovenski prostor ter njegovo povezanost z evropskim); 2. s tem, da odpira nove perspektive v raziskovanju in tematizaciji več- in meddisciplinarne problematike, ki je sodobno utemeljeni historiografiji imanentna. Program s svojo usmerjenostjo k preučevanju zgodovine slovenskega prostora zapolnjuje v mednarodnem okolju deficitarno tematizirano problematiko. Slovenski primeri (osebnosti, dogodki, razvojni procesi) so doslej bili le izjemoma zastopani v vzorčnih študijah, saj je bila slovenska zgodovina zaradi insularnega pristopa k raziskovanju le pri obravnavi posameznih vprašanj (npr. pokristjanjenje, zgodnji srednji vek, reformacija, doba meščanov) navzoča v evropski tematizacijski mreži. Že načeloma pa je krajevno ali regionalno ozko zamejeno obravnavanje posameznih vprašanj epistemološko vprašljivo, saj onemogoča celovito razumevanje obravnavane problematike. Program zato na poseben – izviren – način povezuje biografsko raven z mentalitetno; hkrati pa z navezavo na pojem epoha ohranja stik s tradicionalnejšimi pojmovanji zgodovine. Več- in meddisciplinarno preučevanje zaradi svoje kompleksnosti v začetku teži k iskanju paradigmatskih »vzorčnih primerov«. V zgodovinopisju, ki je navezano na personalno, temporalno in lokacijsko konkretnost, je vzpostavljanje poti k več- in meddisciplinarnemu preučevanju v veliki meri odvisno od narave virov. Kulturna zgodovina, ki se od ostalih zgodovinarskih raziskovalnih paradigem že tradicionalno loči po kar najširšem razumevanju pojma zgodovinski vir, je zaradi upoštevanja tekstov in podob (v smislu kar najširših opredelitev obeh pojmov pri W. J. T. Mitchellu) odprta k več- in meddisciplinarnosti ter h komparativnosti. Še več: v neznanemarljivi meri vse te pristope sama vsebuje in se na njih tudi konstituira. Kljub takšni odprtosti pa ima

jasna konceptualna in metodološka izhodišča, ki ji zagotavljajo znanstvenost; tako ne prihaja do nerefektiranega mešanja paradig posameznih ved. Z obema osrednjima poudarkoma program utira nova pota v historiografskem raziskovanju. Hkrati pa ne trga kontinuitete, ki je za zgodovino kot vedo o človeku v času bistvena. Nove perspektive ne težijo k izpodrinjanju ali k mehničnemu dopolnjevanju tradicionalnih, ampak k dialogu oziroma polilogu z njimi. Na tak način tudi zgodovinarsko raziskovanje jasno pokaže svojo imanentno vpetost v zgodovino. To pa odpira prostor tudi za metazgodovinsko tematizacijo preučevanih vprašanj, ki je pomembna za znanstveno verifikacijo rezultatov. Zgodovinar lahko verodostojnost svojega dela, ki ne more sloneti na paradigmah t. i. eksaktnih disciplin, okrepi samo s tem, da odpre vrata v »svojo delavnico«, tj. da eksplicitno predstavi lastna razumevanja in način dela. Teorija in zgodovina zgodovine torej nista sama sebi namen.

Program si zastavlja nalogo preučiti doslej še neuporabljene, deloma celo nedostopne vire. Zgodovinski viri so preučevani in uporabljeni v okviru na Slovenskem novega primerjalnega koncepta in ne insularno. Program pomembno razširja teoretske okvire zgodovino pisja na Slovenskem. Program pomembno razširja nacionalno in mednarodno pomembno podatkovno zbirko Slovenskega biografskega leksikona na Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU, ki je temeljnega pomena tako za zgodovinarske raziskave kot tudi za raziskave zgodovine vseh vej znanosti na Slovenskem, v mnogih posameznih primerih pa tudi širše.

Uporaba doslej nedostopnih virov na neposredno pripomore k ustvarjanju nove zgodovinske vednosti. Hkrati omogoča verifikacijo in opredeli potrebnost revizije dosedanjih zgodovinarskih raziskav. Kot podlaga obravnave posameznih »primerov« morejo posamezne zbirke vplivati tudi na razumevanje splošnejše problematike.

ANG

Programme Biographies, Mentalities, Epochs is important for the development of science in two ways: 1. within the frameworks of comparative paradigm and paradigm of cultural history it analyses specific problems (i.e., the area of Slovenia and its relation with Europe); 2. it opens new perspectives in the research of multi- and interdisciplinary problems, which is immanent to contemporary historiography. The programme, focusing on the examination of history of Slovenian area, fills in a great gap in the international historiography. Slovenian cases (personalities, events, developing processes) have been hitherto only exceptionally represented in sample studies, in that Slovenian history was due to insular approach to the research of individual questions apparent in the European context only through the analysis of specific topics (Christianization, the early Middle Ages, reformation, the era of bourgeoisie). In principle the regionally or locally limited examination of specific problems is epistemologically questionable, in that it hinders a thorough understanding of the topics in question. The programme therefore in a special - original - way relates the biographical level with the mentality; at the same time, while associating with the phenomenon of the epoch, preserves contact with more traditional concepts of history. Due to complexity, multi- and interdisciplinary studies aim at searching the paradigmatic "sample cases". In historiography, which is related to personal, temporal and local concreteness, the establishing of routes to multi and interdisciplinary examination largely depends on the nature of sources. Cultural history, which traditionally differs from other historical research paradigms in the widest understanding of the concept of historical source, is because of its consideration of texts and images (in the broadest possible definitions of both phenomena by W. J. T. Mitchell) directed towards the multi- and interdisciplinary as well as comparative research. Moreover, all these approaches are inhabited in cultural history and constitute it. In spite of such openness it has clear conceptual and methodological vantage points that secure its scientific nature; in that way there is no unreflected blending of paradigms of individual sciences. With both central emphases the programme is at the cutting edge in historiographical research. At the same time it does not break away from continuity, which is essential for history as a science of man in time. New perspectives do not aim at abolishing or mechanically supplementing the traditional ones, but at establishing the dialogue with them. In this way historical research proves its immanent position to history. This provides room for metahistorical examination of problems which is necessary for scientific verification of results. A historian can strengthen the validity of his work that cannot be based on paradigms of the so called exact sciences by opening the door to his "workshop", i.e., by explicitly introducing his own understanding and manner of work. Theory and history of history are therefore not aimless. In Slovenia, a discussion about methodological and conceptual questions of historical research and historiography is often unsystematic - so the proliferation of theoretical reflexions on these issues is of particular importance.

The use of thus far inaccessible sources has a direct impact on the creation of new historical knowledge, while also facilitating the verification and definition of the need for a revision of existing historical research. As a basis for the treatise of individual "cases", some collections have the capacity to impact more general problems. This is why the programme enforces the scientific status of historical research in the Slovene environment where numerous controversies indicate a low historical culture.

9.2. Pomen za razvoj Slovenije¹⁰

SLO

Pomen realizacije programa Biografije, mentalitete, epohe za razvoj Slovenije je velik zaradi usmerjenosti k modernizaciji historiografije. V Sloveniji zgodovina ni zgolj zakladnica izkušenj in prostor dialoga/poliloga, temveč predvsem območje nesporazuma ter iskanja utemeljitev za današnje sodbe in ravnanja. Za takšno stanje je v veliki meri soodgovorno zgodovinopisje s svojo nerefleksiranostjo in generiranjem identifikacijskih – bodisi afirmativnih bodisi negatorskih – predstav. Program v slovenski duhovni prostor vnaša nove pobude; ker ne gre za kopiranje in akomodacijo, ampak le za upoštevanje drugod pridobljenih izkušenj, umešča slovensko historiografijo v širši kontekst oziroma poliloško mrežo. To še zlasti velja za njegovo komparativno komponento. Konceptualna in metodološka inovativnost članov skupine, ki ni uniformna, ampak globoko individualna, seveda ni pomembna samo za zgodovinopisje, ampak tudi za druge discipline, saj gre za tematsko kar najširše zasnovan program. Vednost o dejavnosti posameznih osebnosti in o mentalitetah je pomembna za sleherno načrtovanje (znotraj posameznih strok in sektorjev modernega javnega življenja); tako delo skupine dobiva tudi povsem pragmatično razsežnost. Ker je poseben poudarek dan več- in meddisciplinarni obravnavi dejavnosti posameznih osebnosti ter primerjalnemu raziskovanju mentalitet in epoh (tako na sinhroni kot diahroni osi), je program – za razliko od večine zgodovinarskih raziskav v Sloveniji, ki so tako prostorsko kot časovno insularnega značaja – pomemben zaradi možnosti tipološkega preučevanja. Za Slovenijo kot razmeroma majhen prostor je odprtost znanstvenega raziskovanja tudi v nacionalnih vedah nujna: tematizirani pojavi, tako procesi kot dogodki, šele v širši perspektivi dobijo mero vrednosti. Raziskovanje doslej prezrte problematike ter vključevanje novih pristopov samo po sebi pomeni veliko obogatitev slovenskega historiografskega prostora, vsaj deloma pa tudi prostora drugih disciplin. S tem že znani podatki vstopajo v novo, gostejšo informacijsko mrežo. Ker je program usmerjen tudi k doslej na Slovenskem deficitarnim biografskim študijem, pomeni njegovo izvajanje ne samo modernizacijo temeljnih zgodovinarskih raziskav, ampak tudi vzpostavljanje možnosti zanjo. Veliko paradigmatična nesodobnost slovenske historiografije, ki je še vedno v veliki meri zaposlena s političnoideološkimi vprašanji in delitvami, ne pa s konceptualnim in metodološkim posodobljenjem, je mogoče kratkoročno omiliti le na posameznih sektorjih, zlasti na temeljnih. Na tistih segmentih zgodovinarskega raziskovalnega dela, ki so odvisni od fundamentalnih raziskav, je modernizacija na znanstveni ravni nujno poznejša. Program Biografije, mentalitete, epohe je z vsemi svojimi tremi osrednjimi tematskimi poudarki namenjen prav večplastnemu preučevanju temeljnih problemov zgodovine. Od njegovega uspeha je v mnogočem odvisna sama možnost za modernizacijo historiografskega raziskovanja v Sloveniji. Uresničevanje programa vzpostavlja celovito zgodovinsko kulturo. S historizacijo preteklega dogajanja omogoča, da se to ne more nerefleksirano izrabljati oziroma zlorabljati za dnevno-politične cilje, kar se v Sloveniji pogosto počne. Z opozarjanjem na kompleksnost sleherne identitete širi neintegralistično razumevanje tega pogostokrat uporabljanega pojma. Gre za to, kar je že Lucien Febvre opredelil kot jedro zgodovinarskega dela: širjenje poznavanja različnih možnosti človeškega življenja v različnih kulturnih krogih, obdobjih in geografskih prostorih ter seznanjanje z njimi. Na tak način se tudi na mikroravni in ob konkretnem zgodovinskem gradivu potrjuje tehtnost opozorila Marca Blocha, da obstaja samo obča zgodovina. Uresničevanje programa omogoča seznanjanje zgodovinarjev od drugod s problematiko slovenskega prostora in njegove kulture.

ANG

The realization of the programme Biographies, Mentalities, Epochs is significant for the development of Slovenia because of its focus on modernization of historiography. In Slovenia, history is not merely a treasury of experiences and place of dialogue, but above all the sphere of misunderstanding and of searching for an explanation of adequate current judgements and deeds. The responsibility for this situation largely rests on historiography and its unreflected

generation of identification - either affirmative or negative - images. The programme brings new incentives in the Slovenian spiritual space; since there is not only the question of copying and accommodation but of acknowledging other experiences, the programme puts Slovenian historiography in the broader context. This is particularly true for its comparative component. Conceptual and methodological originality of research members of the group, which is not uniform, but deeply individual, is important for historiography as well as other disciplines in that we speak of thematically very widely set programme. Knowledge about the activity of individual personalities and mentalities is important for every planning (within individual sciences and sectors of contemporary public life); in this way work of the group gets an entirely pragmatic dimension. Since the programme concentrates on multi- and interdisciplinary research of activities of individual persons and draws on comparative analysis of mentalities and epochs (on a synchronous and diachronic axis), it is significant due to the possible conduct of typological research, which makes it distinct from the majority of historical researches in Slovenia that are in terms of space and time characteristically insular. Slovenia is relatively small and its openness to research in national sciences is essential: the phenomena in question, processes as well as events, gain value in the view of broader perspective. Research of hitherto overlooked problems and inclusion of new approaches enriches Slovenian historiography and other disciplines. In this manner the well-known data enter the new, dense information network. Since the programme is inclined towards production of deficient biographic studies, its accomplishment means not only modernization of historical researches but also provides the bases for it. The great paradigmatic backwardness of Slovenian historiography, which is still mainly occupied with political-ideological questions and divisions rather than with conceptual and methodological modernization, can in the short run only be improved in individual sectors, especially the basic ones. In those segments of historical research work, dependent on fundamental researches, modernization on a scientific level is necessarily visible at a later stage. Programme Biographies, Mentalities, Epochs with its three central thematic features is devoted to the multi-layered study of basic problems of history. Its success largely conditions the possibility of modernization of historiographical research in Slovenia. Putting the programme into effect establishes an integral historical culture. By historicising the past happenings blocks the un-reflected exploitation (abuse) thereof for the political purposes, which so often occurs in Slovenia. By pointing out the complexity of each identity it spreads the non-integralist understanding of this often used term. This applies to what Lucien Febvre defined as the core of historical work: spreading the knowledge about different possibilities of human life in different cultural circles, periods and geographical spaces and coming into contact with them. This way the validity of Marc Bloch's warning that there is nothing but general history comes into full sight, even on a micro-level of actual historical materials

10. Zaključena mentorstva članov programske skupine pri vzgoji kadrov v obdobju 1.1.2009-31.12.2014¹¹

10.1. Diplome¹²

vrsta usposabljanja	število diplom
bolonjski program - I. stopnja	9
bolonjski program - II. stopnja	
univerzitetni (stari) program	2

10.2. Magisterij znanosti in doktorat znanosti¹³

Šifra raziskovalca	Ime in priimek	Mag.	Dr.	MR	
0	Anton Šepetavc	☐	☒	☐	
30800	Neža Zajc	☐	☒	☒	
0	Ksenija Fänrich	☒	☐	☐	
0	Katarina Jaklitsch	☒	☐	☐	
30799					

Klaudija Sedar	☐	☒	☒	
----------------	-----------------------	----------------------------------	-------------------------------------	--

Legenda:

- Mag.** - Znanstveni magisterij
Dr. - Doktorat znanosti
MR - mladi raziskovalec

11. Pretok mladih raziskovalcev – zaposlitev po zaključenem usposabljanju¹⁴

Šifra raziskovalca	Ime in priimek	Mag.	Dr.	Zaposlitev
30800	Neža Zajc	☐	☒	A - raziskovalni zavodi
30799	Klaudija Sedar	☐	☒	F - Drugo

Legenda zaposlitev:

- A** - visokošolski in javni raziskovalni zavodi
B - gospodarstvo
C - javna uprava
D - družbene dejavnosti
E - tujina
F - drugo

12. Vključenost raziskovalcev iz podjetij in gostovanje raziskovalcev, podoktorandov ter študentov iz tujine, daljše od enega meseca, v obdobju 1.1.2009-31.12.2014

Šifra raziskovalca	Ime in priimek	Sodelovanje v programski skupini	Število mesecev
		☐	

Legenda sodelovanja v programski skupini:

- A** - raziskovalec/strokovnjak iz podjetja
B - uveljavljeni raziskovalec iz tujine
C - študent – doktorand iz tujine
D - podoktorand iz tujine

13. Vključevanje v raziskovalne programe Evropske unije in v druge mednarodne raziskovalne in razvojne programe ter drugo mednarodno sodelovanje v obdobju 1.1.2009-31.12.2014¹⁵

SLO

V letih 2009–2014 so člani programske skupine uspešno sodelovali z mnogimi raziskovalci in institucijami v Ruski federaciji, Veliki Britaniji, Avstriji in na Hrvaškem. V tem okviru so Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU obiskali vodilni raziskovalec prve svetovne vojne Hew Strachan iz Univerze v Oxfordu, direktor Inštituta za slovanske študije Ruske akademije znanosti v Moskvi Konstantin Vladimirovič Nikiforov, sodelavke tega inštituta Nadežda Starikova, Ljuba Kirilina in Julija Sozina ter profesor Kraljeve vojaške akademije v Sandhurstu Matthew Bennett.

Člana programske skupine Pavlina Bobič in Igor Grdina sta leta 2011 ob pomoči drugih članov organizirala mednarodni simpozij o vojnah na Balkanu in v Srednji Evropi v Kobaridu; udeležili so se ga med drugimi tudi Hew Strachan, Lothar Höbelt (z dunajske univerze) ter Sean McKnight, Peter Lieb in Matthias Strohn (vsi s Kraljeve vojaške akademije v Sandhurstu). Leta 2012 sta ista organizirala predavateljsko turnejo Matthewa Bennetta v Sloveniji, ki je razen na ZRC SAZU predaval še na Univerzi v Ljubljani, Univerzi v Novi Gorici, v

institucijah Slovenske vojske in v ljubljanskem Muzeju novejše zgodovine. Leta 2012 je Igor Grdina ob pomoči drugih članov programske skupine organiziral mednarodni znanstveni simpozij o eliminacionizmu in emancipaciji, ki so se ga ob slovenskih raziskovalcih udeležili profesor berlinske univerze Peter Zajac, Eva Kowalska s Slovaške akademije znanosti, prvi prosvetni minister neodvisne Litve Kornelijus Platelis in Konstantin Nikiforov. Leta 2013 je Igor Grdina organiziral mednarodni znanstveni simpozij o prvi svetovni vojni, ki so se ga udeležili trije raziskovalci Univerze v Birminghamu. Isti je ob pomoči drugih članov raziskovalne skupine organiziral mednarodni simpozij o Ivanu Hribarju v Ljubljani (2009, 2010 zbornik) in Ivanu Tavčarju. Prav tako je organiziral dva mednarodna simpozija o prvi svetovni vojni (2013 – v Sentjurju, 2014 zbornik; 2014 – v Ljubljani). Raziskovalci programske skupine Igor Grdina, Neža Zajc, Petra Testen in Pavlina Bobič so se udeležili več simpozijev Inštituta za slovanske študije Ruske akademije znanosti v Moskvi. Neža Zajc je predavala na inštitutu Puškinski dom v Sankt Peterburgu, s čimer se je začelo kontinuirano sodelovanje med člani programske skupine in to institucijo.

Dušan Kos je v času, ko je bil član programske skupine, sodeloval z več arhivskimi in raziskovalnimi institucijami v Avstriji.

14. Vključenost v projekte za uporabnike, ki so v obdobju trajanja raziskovalnega programa (1.1.2009–31.12.2014) potekali izven financiranja ARRS¹⁶

SLO

Člani programske skupine so v obdobju 2009–2014 sodelovali z mnogimi institucijami v Sloveniji. Vseskozi je potekalo njihovo pedagoško delo na Univerzi v Novi Gorici (Igor Grdina, Stane Granda, Petra Svoljšak, Petra Testen), Univerzi v Mariboru (Andrej Vovko) ter na Univerzi na Primorskem (Dušan Kos). Vsi razen Petre Testen, ki je izvajala vaje, so bili nosilci predmetov. To je pomenilo permanentno prenašanje novih spoznanj v pedagoško prakso.

Člani programske skupine so prav tako vseskozi sodelovali z RTV Slovenija. Igor Grdina je napisal scenarij za dokumentarec o Ivanu Hribarju; pri nadaljevanju o prvi svetovni vojni, predvajani 2014, so sodelovali Igor Grdina, Pavlina Bobič in Petra Svoljšak (gradivo je bilo posneto, ko je bila slednja še članica programske skupine). Ob več drugih oddajah, v katerih so sodelovali člani programske skupine, gre ob številnih pogovorih posebej izpostaviti ciklus oddaj o manj znanih literatih in dogodkih iz slovenske kulturne zgodovine na Radiu Slovenija.

V povezavi z znanstvenim raziskovanjem skladatelja Viktorja Parme je bila v Novem mestu leta 2011 premierno izvedena njegova opereta Zenin v zagati, ki je nastala že leta 1918. Igor Grdina je zanjo napisal novi libreto, nato pa še kritično biografsko študijo.

Člani programske skupine so prav tako vseskozi sodelovali pri nastajanju prve knjige Novega Slovenskega biografskega leksikona, ki je izšla 2013. Zanj so pripravili geslovník (Andrej Vovko, Mateja Matjašič Friš, Igor Grdina), nato pa sodelovali pri konceptualnih pripravah, kot področni uredniki (Petra Testen) in kot pisci gesel (Igor Grdina, Pavlina Bobič, Petra Testen, Stane Granda). Pred izdajo prvega zvezka Novega Slovenskega biografskega leksikona, ki je doslej najkompleksnejše kulturnozgodovinski projekt na Slovenskem, so člani programske skupine izdali 3 znanstvene zbornike o posameznih

osebnostih, ki so bile doslej raziskovalno prezrte (zlasti vojaške, diplomatske, pomorske, pa tudi umetniške).

Člani programske skupine so v okviru projekta Evropska prestolnica kulture Maribor 2012 organizirali in se udeležili simpozija o eliminacionizmu in emancipaciji, ki je tematiziral povezanost obeh miselnosti oziroma procesov. V sodelovanju z Mestno občino Ljubljana so organizirali simpozij o županu Ivanu Hribarju in Ivanu Tavčarju, v sodelovanju z Mestno občino Celje pa simpozij o pisatelju in diplomatu Antonu Novačanu. V sodelovanju s knjižnico Sentjur so organizirali mednarodni znanstveni simpozij o prvi svetovni vojni (2013), v sodelovanju z Ruskim centrom znanosti in kulture v Ljubljani ter Inštitutom za slovanske študije pa tudi simpozij o Slovanih na obeh straneh frontne črte v prvi svetovni vojni (2014; simpozij je potekal v Ljubljani).

15. Ocena tehnološke zrelosti rezultatov raziskovalnega programa in možnosti za njihovo implementacijo v praksi (točka ni namenjena raziskovalnim programom s področij humanističnih ved)¹⁷

SLO

--

16. Ocenite, ali bi doseženi rezultati v okviru programa lahko vodili do ustanovitve spin-off podjetja, kolikšen finančni vložek bi zahteval ta korak ter kakšno infrastrukturo in opremo bi potrebovali

možnost ustanovitve spin-off podjetja	☐ DA ☒ NE
potrebni finančni vložek	EUR
ocena potrebne infrastrukture in opreme ¹⁸	

17. Izjemni dosežek v letu 2014¹⁹

17.1. Izjemni znanstveni dosežek

Neža Zajc: Uvod v poetiko Anne A. Ahmatove (znanstvena monografija)

Monografija Neže Zajc pomeni celostno obravnavo pesemskega opusa ruske pesnice Anne A. Ahmatove.

Medsebojno prežemanje pesnične biografije in ustvarjanja, prikazano na podlagi natančne preučitve avtobiografskih in dnevniško-spominskih virov njenih znancev in umetniških sopotnikov, je zgolj ogrodje za poglobljeno obravnavo poezije A. A. Ahmatove. Kriterij merodajnosti oznak je določen s strogim upoštevanjem pesničinega mnenja in okusa. Temeljiti pretres literarno-teoretičnih poskusov opredeljevanja prepoznavnih značilnosti poezije Anne A. Ahmatove spremlja metodološko pionirski pristop preučevanja rokopisnih virov, ki ob pronicljivi analizi nastajanja znamenite stvaritve Pesnitve brez junaka omogoča svojevrsten vpogled v pesničin "laboratorij oziroma avtorčin arhiv". Osnovni namen monografije, in sicer, razkriti sam ustvarjalni proces pesnjenja Anne A. Ahmatove, je torej kot uvod k le-temu – izpolnjen.

17.2. Izjemni družbeno-ekonomski dosežek

Člani programske skupine so bili skupaj s kolegi z Inštituta za slovanske študije Ruske akademije znanosti in umetnosti v Moskvi ter z Inštituta za civilizacijo in kulturo v Ljubljani organizatorji in udeleženci velikega mednarodnega simpozija o Slovanih na obeh straneh

frontne črte v prvi svetovni vojni. Simpozij je potekal 11. in 12. novembra 2014 v prostorih Ruskega centra znanosti in kulture v Ljubljani; odprl ga je veleposlanik Ruske federacije v Sloveniji.

Udeleženci iz Ruske federacije, Slovenije, Ukrajine in Hrvaške so osvetlili različne plati vojne. Posvetili so se imaginariju in ideariju velikega spopada, njegovim umetniškim upodobitvam ter predvsem posameznim vidikom njegovega poteka. Pri tem so tematizirali tako konfrontacijsko plat nekdanjosti kakor tudi težnjo po preseganju le-te na vsej področjih življenja. S tem so pomembno prispevali k modernizaciji pogleda na veliko vojno v skladu s tendencami, prisotnimi v sodobni historiografiji.

C. IZJAVE

Podpisani izjavljam/o, da:

- so vsi podatki, ki jih navajamo v poročilu, resnični in točni;
- se strinjamo z obdelavo podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov za potrebe ocenjevanja in obdelavo teh podatkov za evidence ARRS;
- so vsi podatki v obrazcu v elektronski obliki identični podatkom v obrazcu v papirnati obliki;
- so z vsebino poročila seznanjeni in se strinjajo vsi izvajalci raziskovalnega programa.

Podpisi:

*zastopnik oz. pooblaščen oseba
matične RO (JRO in/ali RO s
koncesijo):*

in

vodja raziskovalnega programa:

Znanstvenoraziskovalni center
Slovenske akademije znanosti in
umetnosti

Igor Grdina

ŽIG

Kraj in datum:

Ljubljana

6.3.2015

Oznaka poročila: ARRS-RPROG-ZP-2015/77

¹ Napišite povzetek raziskovalnega programa v slovenskem jeziku (največ 3.000 znakov vključno s presledki – približno pol strani, velikost pisave 11) in angleškem jeziku (največ 3.000 znakov vključno s presledki – približno pol strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

² Napišite kratko vsebinsko poročilo, v katerem predstavite raziskovalno hipotezo in opis raziskovanja. Navedite ključne ugotovitve, znanstvena spoznanja, rezultate in učinke raziskovalnega programa in njihovo uporabo ter sodelovanje s tujimi partnerji. V primeru odobrenega povečanja obsega financiranja raziskovalnega programa v letu 2014 mora poročilo o realizaciji programa dela zajemati predložen program dela ob prijavi in predložen dopolnjen program dela v letu 2014. Največ 12.000 znakov vključno s presledki (približno dve strani, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

³ Realizacija raziskovalne hipoteze. Največ 3.000 znakov vključno s presledki (približno pol strani, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

⁴ V primeru bistvenih odstopanj in sprememb od predvidenega programa dela raziskovalnega programa, kot je bil zapisan v predlogu raziskovalnega programa oziroma v primeru sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave programske skupine v zadnjem letu izvajanja raziskovalnega programa, napišite obrazložitev. V primeru, da sprememb ni bilo, navedite: "Ni bilo sprememb.". Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

⁵ Navedite znanstvene dosežke (največ pet), ki so nastali v okviru izvajanja raziskovalnega programa. Raziskovalni dosežek iz obdobja izvajanja programa vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A'' ali A'. [Nazaj](#)

⁶ Navedite družbeno-ekonomske dosežke (največ pet), ki so nastali v okviru izvajanja raziskovalnega programa. Družbeno-ekonomski dosežek iz obdobja izvajanja programa vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A'' ali A'.

Družbeno-ekonomski dosežek je po svoji strukturi drugačen kot znanstveni dosežek. Povzetek znanstvenega dosežka je praviloma povzetek bibliografske enote (članka, knjige), v kateri je dosežek objavljen.

Povzetek družbeno-ekonomskega dosežka praviloma ni povzetek bibliografske enote, ki ta dosežek dokumentira, ker je dosežek sklop več rezultatov raziskovanja, ki je lahko dokumentiran v različnih bibliografskih enotah. COBISS ID zato ni enoznačen, izjemoma pa ga lahko tudi ni (npr. prehod mlajših sodelavcev v gospodarstvo na pomembnih raziskovalnih nalogah, ali ustanovitev podjetja kot rezultat programa ... - v obeh primerih ni COBISS ID). [Nazaj](#)

⁷ Navedite rezultate raziskovalnega programa iz obdobja izvajanja programa v primeru, da katerega od rezultatov ni mogoče navesti v točkah 6 in 7 (npr. ker se ga v sistemu COBISS ne vodi). Največ 2.000 znakov vključno s presledki (približno 1/3 strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

⁸ Pomen raziskovalnih rezultatov za razvoj znanosti in za razvoj Slovenije bo objavljen na spletni strani: <http://www.sicris.si/> za posamezen program, ki je predmet poročanja. [Nazaj](#)

⁹ Največ 4.000 znakov vključno s presledki (približno 2/3 strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

¹⁰ Največ 4.000 znakov vključno s presledki (približno 2/3 strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

¹¹ Upoštevajo se le tiste diplome, magisteriji znanosti in doktorati znanosti (zaključene/i v obdobju 1.1.2009–31.12.2014), pri katerih so kot mentorji sodelovali člani programske skupine. [Nazaj](#)

¹² Vpišite število opravljenih diplom v času izvajanja raziskovalnega programa glede na vrsto usposabljanja. [Nazaj](#)

¹³ Vpišite šifro raziskovalca in/ali ime in priimek osebe, ki je v času izvajanja raziskovalnega programa pridobila naziv magister znanosti in/ali doktor znanosti ter označite doseženo izobrazbo. V primeru, da se je oseba usposabljala po programu Mladi raziskovalci, označite "MR". [Nazaj](#)

¹⁴ Za mlade raziskovalce, ki ste jih navedli v tabeli 11.2. točke (usposabljanje so uspešno zaključili v obdobju od 1.1.2009 do 31.12.2014), izberite oz. označite, kje so se zaposlili po zaključenem usposabljanju. [Nazaj](#)

¹⁵ Navedite naslove projektov in ime člana programske skupine, ki je bil vodja/koordinator navedenega projekta. Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

¹⁶ Navedite naslove projektov, ki ne sodijo v okvir financiranja ARRS (npr: industrijski projekti, projekti za druge naročnike, državno upravo, občine idr.) in ime člana programske skupine, ki je bil vodja/koordinator navedenega projekta. Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

¹⁷ Opišite možnosti za uporabo rezultatov v praksi. Opišite izdelke oziroma tehnologijo in potencialne trge oziroma tržne niše, v katere sodijo. Ocenite dodano vrednost izdelkov, katerih osnova je znanje, razvito v okviru programa oziroma dodano vrednost na zaposlenega, če jo je mogoče oceniti (npr. v primerih, ko je rezultat izboljšava obstoječih tehnologij oziroma izdelkov). Največ 3.000 znakov vključno s presledki (približno pol strani, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

¹⁸ Največ 1.000 znakov vključno s presledki (približno 1/6 strani, velikost pisave 11) [Nazaj](#)

¹⁹ Navedite en izjemni znanstveni dosežek in/ali en izjemni družbeno-ekonomski dosežek raziskovalnega programa v letu 2014 (največ 1000 znakov, vključno s presledki, velikost pisave 11). Za dosežek pripravite diapozitiv, ki vsebuje sliko ali drugo slikovno gradivo v zvezi z izjemnim dosežkom (velikost pisave najmanj 16, približno pol strani) in opis izjemnega dosežka (velikost pisave 12, približno pol strani). Diapozitiv/-a priložite kot priponko/-i k temu poročilu. Vzorec diapozitiva je objavljen na spletni strani ARRS <http://www.arrs.gov.si/sl/gradivo/>, predstavitev dosežkov za pretekla leta pa so objavljena na spletni strani <http://www.arrs.gov.si/sl/analize/dosez/>. [Nazaj](#)

Obrazec: ARRS-RPROG-ZP/2015 v1.00b
72-02-2F-28-52-16-8E-97-1C-FD-A3-67-A4-BF-7A-49-74-1D-D7-4A

Priloga 1

- HUMANISTIKA-Družbeno-ekonomski dosežek
- Področje: 6. 01 – Zgodovinopisje
- Dosežek: sodelovanje članov programske skupine Biografije, mentalitete, epohe na mednarodni znanstveni konferenci Slovani na obeh straneh fronte.

Člani programske skupine so bili skupaj s kolegi z Inštituta za slovanske študije Ruske akademije znanosti in umetnosti v Moskvi ter z Inštituta za civilizacijo in kulturo v Ljubljani organizatorji in udeleženci velikega mednarodnega simpozija o Slovanih na obeh straneh fronte (v prvi svetovni vojni). Simpozij je potekal 11. in 12. novembra 2014 v prostorih Ruskega centra znanosti in kulture v Ljubljani; odprl ga je veleposlanik Ruske federacije v Sloveniji.

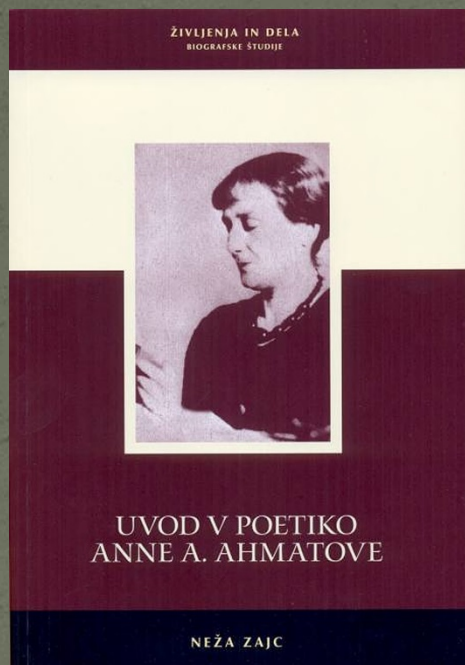
Udeleženci iz Ruske federacije, Slovenije, Ukrajine in Hrvaške so osvetlili različne plati vojne. Posvetili so se imaginariju in ideariju velikega spopada, njegovim umetniškim upodobitvam ter predvsem posameznim vidikom njegovega poteka. Pri tem so tematizirali tako konfrontacijsko plat nekdanjosti kakor tudi težnjo po preseganju le-te na vsej področjih življenja. S tem so pomembno prispevali k modernizaciji pogleda na veliko vojno v skladu s tendencami, prisotnimi v sodobni historiografiji.

Priloga 2

HUMANISTIKA

Področje: 6. 01 – Zgodovinopisje

Dosežek: Neža Zajc: Uvod v poetiko Anne A. Ahmatove,
znanstvena monografija. Založba ZRC, Ljubljana 2014. 302 strani.
ISBN 978-961-254-760-8

Monografija Neže Zajc je celostna obravnava pesemskega opusa ruske pesnice Anne A. Ahmatove.

Medsebojno prežemanje pesničine biografije in ustvarjanja, prikazano na podlagi natančne preučitve avtobiografskih in dnevniško-spominskih virov njenih znancev in umetniških sopotnikov, je zgolj ogrodje za poglobljeno obravnavo poezije A. A. Ahmatove. Kriterij merodajnosti oznak je določen s strogim upoštevanjem pesničinega mnenja in okusa. Temeljit pretres literarno-teoretičnih poskusov opredeljevanja prepoznavnih značilnosti poezije Anne A. Ahmatove spremlja metodološko pionirski pristop preučevanja rokopisnih virov, ki ob pronicljivi analizi nastajanja znamenite stvaritve Pesnitve brez junaka omogoča svojevrsten vpogled v pesničin »laboratorij oziroma avtoričin arhiv«. Osnovni namen monografije, in sicer, razkriti sam ustvarjalni proces pesnjenja Anne A. Ahmatove, je torej kot uvod k le-temu – izpolnjen.